

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 9ης Φεβρουαρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης — Οδηγία 2004/83/ΕΚ — Ελάχιστες απαιτήσεις σχετικά με τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών ή οι απάτριδες για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα — Αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας — Νομότυπος χαρακτήρας της εθνικής διαδικασίας που τηρείται κατά την εξέταση αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας κατόπιν απορρίψεως αιτήσεως για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα — Δικαίωμα ακροάσεως — Περιεχόμενο — Δικαίωμα προφορικής συνεντεύξεως — Δικαίωμα κλήσεως και εξετάσεως μαρτύρων κατ' αντιπαράθεση»

Στην υπόθεση C-560/14,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supreme Court (ανώτατο δικαστήριο, Ιρλανδία) με απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2014, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Δεκεμβρίου 2014, στο πλαίσιο της δίκης

M

κατά

Minister for Justice and Equality,

Ireland,

Attorney General,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, M. Βηλαρά, J. Malenovský, M. Safjan και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 18ης Φεβρουαρίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— ο M, εκπροσωπούμενος από τον B. Burns και την S. Man, solicitors, καθώς και από τους I. Whelan και P. O'Shea, BL,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από την E. Creedon και τους J. Davis και J. Stanley, επικουρούμενους από τις N. Butler, SC, και K. Mooney, BL,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και F.-X. Bréchet,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. Wilderspin και την M. Κοντού-Durande,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαΐου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του δικαιώματος ακροάσεως στο πλαίσιο της διαδικασίας υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας, την οποία προβλέπει η οδηγία 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους (ΕΕ 2004, L 304, σ. 12).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του M, υπηκόου Ρουάντας, και, αφετέρου, του Minister for Justice and Equality (Υπουργού Δικαιοσύνης και Ισότητας, Ιρλανδία) (στο εξής: υπουργός), της Ιρλανδίας και του Attorney General, σχετικά με τον νομότυπο χαρακτήρα της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, την οποία υπέβαλε ο M ενώπιον των ιρλανδικών αρχών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2004/83

- 3 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2004/83, το οποίο έφερε τον τίτλο «Ορισμοί», όριζε τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται ως:

[...]

- ε) “πρόσωπο που δικαιούται επικουρική προστασία”, ο υπήκοος τρίτης χώρας ή ο ανιθαγενής που δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, αλλά σε σχέση με τον οποίο υπάρχουν ουσιώδεις [σοβαροί και αποδεδειγμένοι] λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν ο ενδιαφερόμενος επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής του ή, στην περίπτωση ανιθαγενούς, στη χώρα της προηγούμενης συνήθους διαμονής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, όπως ορίζεται στο άρθρο 15, και στον οποίο δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 17, παράγραφοι 1 και 2, και που και δεν είναι σε θέση ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της εν λόγω χώρας

[...]».

4 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων», όριζε τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μπορούν να κρίνουν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Αποτελεί καθήκον των κρατών μελών να αξιολογούν, σε συνεργασία με τον αιτούντα, τα συναφή στοιχεία της αίτησής του.

2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 στοιχεία συνίστανται σε δηλώσεις του αιτούντος και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του σχετικά με την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό, καθώς και το ιστορικό των οικείων συγγενών του, την ταυτότητα, την (τις) ιθαγένεια(-ες), τη (τις) χώρα(-ες) και το (τα) μέρος(-η) προηγούμενης διαμονής του, προηγούμενες αιτήσεις ασύλου, τα δρομολόγια που ακολούθησε, το δελτίο ταυτότητας και τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και τους λόγους για τους οποίους ζητεί διεθνή προστασία.

3. Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση:

- α) όλων των συναφών στοιχείων που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών [κανονιστικών διατάξεων] στη χώρα καταγωγής και του τρόπου εφαρμογής τους·
- β) των συναφών δηλώσεων και εγγράφων που υπέβαλε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με το εάν ο αιτών έχει ήδη ή ενδέχεται να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη·
- γ) την ατομική κατάσταση και τις προσωπικές περιστάσεις του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη·
- δ) εάν οι δραστηριότητες του αιτούντος από τότε που εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του ανελήφθησαν με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν ο ενδιαφερόμενος θα εκτεθεί, συνεπεία των δραστηριοτήτων αυτών, σε δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε περίπτωση επιστροφής του στην εν λόγω χώρα·
- ε) εάν θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι ο αιτών θα θέσει εαυτόν υπό την προστασία άλλης χώρας την ιθαγένεια της οποίας θα μπορούσε να διεκδικήσει.

4. Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστευτεί κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί.

5. Οσάκις τα κράτη μέλη εφαρμόζουν την αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας και οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται με έγγραφα ή άλλες αποδείξεις, οι πτυχές αυτές δεν χρειάζονται επιβεβαίωση, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- α) ο αιτών έχει καταβάλει πραγματική προσπάθεια να τεκμηριώσει την αίτησή του·
- β) έχουν υποβληθεί όλα τα συναφή στοιχεία, τα οποία έχει ο αιτών στη διάθεσή του και έχει δοθεί ικανοποιητική εξήγηση για την τυχόν έλλειψη άλλων λυσιτελών στοιχείων [αποδεικτικών στοιχείων]·

- γ) οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωση του·
- δ) ο αιτών αιτήθηκε την παροχή διεθνούς προστασίας το νωρίτερο δυνατόν, εκτός εάν αποδείξει ότι υπήρχε σοβαρός λόγος που τον εμπόδισε να το πράξει· [και]
- ε) η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη.»
- 5 Το άρθρο 15 της ίδιας αυτής οδηγίας, το οποίο έφερε τον τίτλο «Σοβαρή βλάβη», όριζε:
- «Η σοβαρή βλάβη συνίσταται σε:
- α) θανατική ποινή ή εκτέλεση· ή
- β) βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του· ή
- γ) σοβαρή και προσωπική απειλή κατά της ζωής ή της σωματικής ακεραιότητας αμάχου λόγω αδιάκριτης ασκήσεως βίας σε καταστάσεις διεθνούς ή εσωτερικής ένοπλης σύρραξης.»

Η οδηγία 2005/85/EK

- 6 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2005/85/EK του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα (ΕΕ 2005, L 326, σ. 13), το οποίο έφερε τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», όριζε:
- «1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις αιτήσεις ασύλου που υποβάλλονται στο έδαφος, περιλαμβανομένων των συνόρων, ή στις ζώνες διέλευσης των κρατών μελών, καθώς και στην ανάκληση του καθεστώτος του πρόσφυγα.
- [...]
3. Όταν τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν ή εισάγουν διαδικασία διά της οποίας οι αιτήσεις ασύλου εξετάζονται τόσο ως αιτήσεις βάσει της σύμβασης της Γενεύης όσο και ως αιτήσεις άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, που παρέχονται υπό τις περιστάσεις του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/83[...], εφαρμόζουν την παρούσα οδηγία σε όλα τα στάδια της διαδικασίας τους.
- [...]»

Το ιρλανδικό δίκαιο

- 7 Το ιρλανδικό δίκαιο διακρίνει δύο είδη αιτήσεων για την παροχή διεθνούς προστασίας, συγκεκριμένα δε:
- την αίτηση παροχής ασύλου, και
- την αίτηση υπαγωγής στο καθεστώς επικουρικής προστασίας.
- 8 Καθεμία από τις δύο αυτές αιτήσεις αποτελεί το αντικείμενο ειδικής διαδικασίας, εξ αυτών δε η διαδικασία επί αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας, η οποία μπορεί να κινηθεί μόνο σε περίπτωση απορρίψεως της αιτήσεως παροχής ασύλου, έπεται της διαδικασίας εξετάσεως της αιτήσεως παροχής ασύλου.

- 9 Από την απόφαση του αιτούντος δικαστηρίου προκύπτει ότι οι εθνικές διατάξεις που διέπουν την εξέταση των αιτήσεων παροχής ασύλου περιλαμβάνονται κυρίως στον Refugee Act 1996 (νόμο του 1996 περί προσφύγων), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης. Η διαδικασία εξετάσεως των αιτήσεων παροχής ασύλου περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, προσωπική συνέντευξη του αιτούντος.
- 10 Οι διατάξεις σχετικά με τη διαδικασία εξετάσεως των αιτήσεων παροχής επικουρικής προστασίας περιλαμβάνονται στη European Communities (Eligibility for Protection) Regulations 2006 [κανονιστική απόφαση του 2006 περί Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (περί προϋποθέσεων για την παροχή προστασίας)], του υπουργού, της 9ης Οκτωβρίου 2006, με σκοπό, μεταξύ άλλων, τη μεταφορά της οδηγίας 2004/83 στο εθνικό δίκαιο.
- 11 Η αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας υποβάλλεται με τη συμπλήρωση εγγράφου, το πρότυπο του οποίου περιλαμβάνεται στο παράρτημα της αποφάσεως αυτής.
- 12 Η εν λόγω κανονιστική απόφαση δεν περιέχει καμία διάταξη προβλέπουσα ακρόαση του αιτούντος επικουρική προστασία στο πλαίσιο εξετάσεως της αιτήσεώς του.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 13 Ο Μ εισήλθε στην Ιρλανδία, τον Σεπτέμβριο του 2006, με θεώρηση εισόδου για σπουδές. Μετά το πέρας των σπουδών του, ο Μ υπέβαλε αίτηση παροχής ασύλου η οποία απορρίφθηκε από τον Refugee Applications Commissioner (Επίτροπο αρμόδιο για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου, Ιρλανδία), στις 30 Αυγούστου 2008. Προσφυγή ασκηθείσα κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε με απόφαση του Refugee Appeals Tribunal (δικαστηρίου αρμόδιου για θέματα που αφορούν το καθεστώς του πρόσφυγα, Ιρλανδία) της 28ης Οκτωβρίου 2008.
- 14 Ο Μ υπέβαλε εν συνεχεία αίτηση για την παροχή επικουρικής προστασίας. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 2010, ο δε υπουργός εξέδωσε απόφαση περί απομακρύνσεως του αιτούντος στις 5 Οκτωβρίου 2010. Στην απόφασή του της 30ής Σεπτεμβρίου 2010, ο υπουργός στηρίχθηκε, κυρίως, στις προγενέστερες αποφάσεις επί της αιτήσεως παροχής ασύλου την οποία είχε υποβάλει ο Μ, για να αποφανθεί ότι ο αιτών δεν είχε αποδείξει ότι συντρέχουν σοβαροί λόγοι ώστε να γίνει δεκτό ότι διέτρεχε τον κίνδυνο να υποστεί ουσιώδη βλάβη, λαμβανομένων, ιδίως, υπόψη των σοβαρών αμφιβολιών για την αξιοπιστία των επιχειρημάτων που προέβαλε με την αίτησή του.
- 15 Στις 6 Ιανουαρίου 2011, ο Μ άσκησε προσφυγή ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου, Ιρλανδία) κατά της αποφάσεως περί απορρίψεως της αιτήσεώς του παροχής επικουρικής προστασίας.
- 16 Στο πλαίσιο της εξετάσεως της προσφυγής αυτής, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Σε περίπτωση που ο αιτούμενος να του αναγνωριστεί η ιδιότητα του πρόσφυγα ζητεί, μετά την απόρριψη της αιτήσεώς του, την παροχή επικουρικής προστασίας και προτείνεται η απόρριψη και της εν λόγω αιτήσεως, υπέχουν οι διοικητικές αρχές του συγκεκριμένου κράτους μέλους, βάσει της προβλεπόμενης στο άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2004/83 απαιτήσεως συνεργασίας με τον αιτούντα, την υποχρέωση γνωστοποιήσεως στον αιτούντα των αποτελεσμάτων της αξιολογήσεώς τους, πριν από την έκδοση τελικής αποφάσεως, κατά τρόπον ώστε να του παρέχεται η δυνατότητα να διατυπώσει τις απόψεις του επί της προτεινόμενης απορριπτικής αποφάσεως;»

- 17 Με την απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, Μ. (C-277/11, EU:C:2012:744), το Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι, στο πλαίσιο συστήματος όπως αυτό που καθιερώθηκε με την επίμαχη στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση εκείνη εθνική ρύθμιση και το οποίο χαρακτηρίζεται από

την ύπαρξη δύο αυτοτελών και διαδοχικών διαδικασιών για την εξέταση της αιτήσεως περί αναγνώρισεως της ιδιότητας του πρόσφυγα και της αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, αντιστοίχως, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να μεριμνά για τον σεβασμό, στο πλαίσιο καθεμίας από τις διαδικασίες αυτές, των θεμελιωδών δικαιωμάτων του αιτούντος και, ειδικότερα, του δικαιώματός του ακροάσεως, υπό την έννοια ότι ο αιτών πρέπει να δύναται να καταστήσει λυσιτελώς γνωστές τις απόψεις του πριν από την έκδοση οποιασδήποτε αποφάσεως απορριπτικής του αιτήματος υπαγωγής του σε καθεστώς προστασίας. Στο πλαίσιο του συστήματος αυτού, το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος εξέφρασε ήδη νομοτύπως τις απόψεις του κατά την εξέταση της αιτήσεώς του με την οποία ζήτησε να του αναγνωρισθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα δεν συνεπάγεται ότι το τυπικό αυτό στοιχείο μπορεί να παραλειφθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας εξετάσεως αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας.

- 18 Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 22ας Νοεμβρίου 2012, M. (C-277/11, EU:C:2012:744), το High Court (ανώτερο δικαστήριο) έκρινε, στις 23 Ιουνίου 2013, ότι κακώς είχε παραλείψει ο υπουργός να διεξαγάγει πράγματι ακρόαση του M στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς του για την παροχή επικουρικής προστασίας.
- 19 Ο υπουργός προσέβαλε την απόφαση αυτή ενώπιον του Supreme Court (ανωτάτου δικαστηρίου, Ιρλανδία). Ο M, με τη σειρά του, άσκησε αντίθετη αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supreme Court (ανώτατο δικαστήριο), με απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2014, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Επιβάλλει το δικαίωμα ακροάσεως, στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης, να παρέχεται στον αιτούντα επικουρική προστασία δυνάμει της οδηγίας 2004/83 η δυνατότητα να αναπτύξει τα επιχειρήματά του σε προφορική διαδικασία κατά την εξέταση της αιτήσεως αυτής, ιδίως δε το δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει μάρτυρες, σε περίπτωση που η αίτηση αυτή υποβάλλεται σε κράτος μέλος το οποίο διεξάγει δύο αυτοτελείς και διαδοχικές διαδικασίες για την εξέταση, αντιστοίχως, της αιτήσεως χορηγήσεως ασύλου και της αιτήσεως επικουρικής προστασίας;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 21 Με το ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί, κατ' ουσίαν, αν το δικαίωμα ακροάσεως επιβάλλει, σε περίπτωση κατά την οποία εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβλέπει δύο αυτοτελείς και διαδοχικές διαδικασίες για την εξέταση της αιτήσεως αναγνώρισεως της ιδιότητας του πρόσφυγα και της αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας, αντιστοίχως, να παρέχεται στον αιτούντα την παροχή επικουρικής προστασίας δικαίωμα προφορικής συνεντεύξεως σχετικής με την αίτησή του και δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει μάρτυρες στο πλαίσιο της συνεντεύξεως αυτής.
- 22 Με την οδηγία 2005/85 καθορίζονται ελάχιστες προδιαγραφές όσον αφορά τις διαδικασίες εξετάσεως των αιτήσεων παροχής διεθνούς προστασίας και προσδιορίζονται τα δικαιώματα των αιτούντων την παροχή ασύλου. Με το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 3, της οδηγίας αυτής διευκρινίζεται ότι η εν λόγω οδηγία έχει εφαρμογή στις αιτήσεις για την παροχή ασύλου οι οποίες εξετάζονται τόσο ως αιτήσεις που υποβάλλονται βάσει της Συμβάσεως περί του καθεστώτος των προσφύγων, η οποία υπογράφηκε στη Γενεύη στις 28 Ιουλίου 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, τόμος 189, σ. 150, αριθ. 2545 (1954)], όσο και ως αιτήσεις των λοιπών ειδών διεθνούς προστασίας που παρέχονται υπό τις περιστάσεις του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/83 (απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2016, Danqua, C-429/15, EU:C:2016:789, σκέψη 26).

- 23 Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η οδηγία 2005/85 τυγχάνει εφαρμογής στην περίπτωση αιτήσεων παροχής επικουρικής προστασίας μόνον οσάκις κράτος μέλος έχει θεσπίσει ενιαία διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας εξετάζεται αίτηση υπό το πρίσμα των δύο ειδών διεθνούς προστασίας, δηλαδή αυτής που αφορά την ιδιότητα του πρόσφυγα και της σχετικής με το καθεστώς επικουρικής προστασίας (απόφαση της 20ής Οκτωβρίου 2016, *Danqua*, C-429/15, EU:C:2016:789, σκέψη 27).
- 24 Ωστόσο, από τη δικογραφία προκύπτει ότι τούτο δεν ίσχυε στην Ιρλανδία κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως της κύριας δίκης, οπότε η οδηγία 2005/85 δεν έχει εφαρμογή κατά την εξέταση των αιτήσεων παροχής επικουρικής προστασίας εντός αυτού του κράτους μέλους.
- 25 Τούτου δοθέντος, καθόσον το δικαίωμα ακροάσεως αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, ο οποίος συνιστά θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης, η υποχρέωση σεβασμού του δικαιώματος ακροάσεως των αποδεκτών των αποφάσεων που θίγουν ουσιωδώς τα συμφέροντά τους βαρύνει καταρχήν τις διοικητικές αρχές των κρατών μελών οσάκις λαμβάνουν μέτρα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, ακόμη και σε περίπτωση κατά την οποία η εφαρμοστέα ρύθμιση δεν προβλέπει ρητώς την τήρηση τέτοιας διατυπώσεως (βλ., σχετικώς, αποφάσεις της 5ης Νοεμβρίου 2014, *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, σκέψεις 49 και 50, και της 11ης Δεκεμβρίου 2014, *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, σκέψεις 39 και 40).
- 26 Ως εκ τούτου, όπως διαπίστωσε το Δικαστήριο στη σκέψη 91 της αποφάσεως της 22ας Νοεμβρίου 2012, *M.* (C-277/11, EU:C:2012:744), σε περίπτωση κατά την οποία εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβλέπει δύο αυτοτελείς και διαδοχικές διαδικασίες για την εξέταση της αιτήσεως υπαγωγής στο καθεστώς του πρόσφυγα και της αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, αντιστοίχως, το δικαίωμα ακροάσεως του αιτούντος πρέπει να διασφαλίζεται πλήρως στο πλαίσιο καθεμίας από τις δύο αυτές διαδικασίες.
- 27 Ωστόσο, από τα προεκτεθέντα δεν συνάγεται ότι, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, το δικαίωμα αυτό επιβάλλει κατ' ανάγκη τη διεξαγωγή προφορικής συνεντεύξεως στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασεως της αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας.
- 28 Πράγματι, πρώτον, από τις διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στην απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, *M.* (C-277/11, EU:C:2012:744), δεν συνάγεται ότι πρέπει κατ' ανάγκη να διεξάγεται προφορική συνέντευξη στο πλαίσιο της διαδικασίας για την παροχή επικουρικής προστασίας.
- 29 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 52 έως 55 των προτάσεών του, το Δικαστήριο, στη σκέψη 90 της αποφάσεώς του της 22ας Νοεμβρίου 2012, *M.* (C-277/11, EU:C:2012:744), απλώς διευκρίνισε ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η άποψη που υποστήριξαν το αιτούν δικαστήριο και η Ιρλανδία, κατά την οποία το γεγονός ότι ο αιτών έτυχε ήδη ακροάσεως στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεως παροχής ασύλου καθιστά περιττή τη διεξαγωγή ακροάσεως στο πλαίσιο της εξετάσεως μεταγενέστερης αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας. Επομένως, το Δικαστήριο απλώς υπενθύμισε την ανάγκη να διασφαλισθεί ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως του αιτούντος την παροχή επικουρικής προστασίας, μολονότι αυτός έτυχε ήδη ακροάσεως στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς του για την παροχή ασύλου, χωρίς, πάντως, να διαπιστώσει την ύπαρξη υποχρεώσεως διεξαγωγής σε κάθε περίπτωση προφορικής συνεντεύξεως όσον αφορά την αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας.
- 30 Δεύτερον, πρέπει να επισημανθεί ότι, ελλείψει σχετικής ρυθμίσεως της Ένωσης η οποία να έχει εφαρμογή στην περίπτωση της Ιρλανδίας, απόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη αυτού του κράτους μέλους να καθορίσει τους δικονομικούς κανόνες όσον αφορά τους όρους εξέτασεως αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας, δεδομένου ότι το εν λόγω κράτος μέλος έχει την ευθύνη να διασφαλίσει, στο πλαίσιο αυτό, την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων που παρέχονται

βάσει της έννομης τάξεως της Ένωσης, ιδίως δε τον σεβασμό του δικαιώματος ακροάσεως του αιτούντος την παροχή επικουρικής προστασίας (βλ., σχετικά, απόφαση της 8ης Νοεμβρίου 2016, *Lesoochránárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, σκέψη 65).

- 31 Πρέπει να επισημανθεί συναφώς ότι το δικαίωμα ακροάσεως διασφαλίζει στον αιτούντα αυτόν τη δυνατότητα να γνωστοποιεί λυσιτελώς και αποτελεσματικώς, κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, την άποψή του σχετικά με την αίτησή του παροχής επικουρικής προστασίας και τους λόγους που δύνανται να δικαιολογήσουν την εκ μέρους της αρμόδιας αρχής μη έκδοση αποφάσεως δυσμενούς για τον αιτούντα (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 2014, *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, σκέψη 54, και της 17ης Μαρτίου 2016, *Bensada Benallal*, C-161/15, EU:C:2016:175, σκέψη 33).
- 32 Επιπλέον, το δικαίωμα ακροάσεως πρέπει να παρέχει στην αρχή αυτή τη δυνατότητα να εξετάζει τον φάκελο της υποθέσεως κατά τρόπον ώστε να λαμβάνει απόφαση με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των σχετικών στοιχείων, και να την αιτιολογεί προσηκόντως, έτσι ώστε να δύναται ο αιτών να ασκήσει το δικαίωμά του προσφυγής στη δικαιοσύνη (βλ., σχετικά, αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 2008, *Sopropé*, C-349/07, EU:C:2008:746, σκέψη 49, και της 11ης Δεκεμβρίου 2014, *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, σκέψη 59).
- 33 Εξάλλου, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η ύπαρξη προσβολής του δικαιώματος ακροάσεως πρέπει να εξετάζεται με γνώμονα, μεταξύ άλλων, τους κανόνες δικαίου που διέπουν το σχετικό ζήτημα (βλ., σχετικά, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2013, *G. και R.*, C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 34 Ως εκ τούτου, οι όροι υπό τους οποίους δύναται ο αιτών την παροχή επικουρικής προστασίας να ασκήσει το δικαίωμά του ακροάσεως πριν από την έκδοση τελικής αποφάσεως επί της αιτήσεώς του πρέπει να εξετάζονται με γνώμονα τις διατάξεις της οδηγίας 2004/83, οι οποίες αποσκοπούν, ιδίως, στη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων που πρέπει να πληρούν οι υπήκοοι τρίτων χωρών προκειμένου να τύχουν της επικουρικής προστασίας (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 5ης Νοεμβρίου 2014, *Mukarubega*, C-166/13, EU:C:2014:2336, σκέψη 55, και της 11ης Δεκεμβρίου 2014, *Boudjlida*, C-249/13, EU:C:2014:2431, σκέψη 45).
- 35 Προκειμένου να αποφανθεί επί αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, η αρμόδια αρχή πρέπει να διακριβώσει αν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 2, στοιχείο ε', της εν λόγω οδηγίας, δεδομένο που συνεπάγεται ιδίως ότι πρέπει να καθορισθεί αν υφίστανται σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να πιστευτεί ότι, αν αυτός επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, δεδομένου ότι ο αιτών αυτός δεν δύναται ή, λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της χώρας αυτής.
- 36 Προς τούτο, από το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας προκύπτει ότι, στα κρίσιμα στοιχεία τα οποία πρέπει να λάβει υπόψη η αρμόδια αρχή καταλέγονται, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία και τα έγγραφα σχετικά με την ηλικία του αιτούντος, το προσωπικό ιστορικό του, η ταυτότητά του, η ιθαγένεια ή οι ιθαγένειές του, οι χώρες προηγούμενης διαμονής του, οι προηγούμενες αιτήσεις του για την παροχή ασύλου, το δρομολόγιο που ακολούθησε, οι λόγοι που προβάλλει προς δικαιολόγηση της αιτήσεώς του, και, εν γένει, η σοβαρή βλάβη που υπέστη ή ενδέχεται να υποστεί. Ενδεχομένως, η αρμόδια αρχή πρέπει να λάβει υπόψη και τις παρεχόμενες εξηγήσεις όσον αφορά την έλλειψη αποδεικτικών στοιχείων και τη γενική αξιοπιστία του αιτούντος.
- 37 Ως εκ τούτου, το δικαίωμα ακροάσεως πριν από την έκδοση αποφάσεως επί αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας πρέπει να παρέχει στον αιτούντα τη δυνατότητα να αναπτύξει τις απόψεις του επί του συνόλου των στοιχείων αυτών, προκειμένου να τεκμηριώσει την αίτησή του και να καταστήσει δυνατό στη διοικητική αρχή να προβεί με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως στην εξατομικευμένη εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων

που προβλέπει το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83, προκειμένου να αποφανθεί αν υφίσταται πραγματικός κίνδυνος να υποστεί ο αιτών αυτός σοβαρή βλάβη, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής, σε περίπτωση κατά την οποία υποχρεωθεί να επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του.

- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές, το γεγονός ότι αιτών την παροχή επικουρικής προστασίας είχε τη δυνατότητα να αναπτύξει τις απόψεις αυτές μόνον εγγράφως δεν μπορεί να θεωρηθεί, εν γένει, ότι δεν καθιστά πράγματι δυνατό τον σεβασμό του δικαιώματός του ακροάσεως πριν από την έκδοση αποφάσεως επί της αιτήσεώς του.
- 39 Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των στοιχείων που μνημονεύθηκαν στη σκέψη 36 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί, καταρχήν, να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο τα στοιχεία αυτά να γνωστοποιηθούν λυσιτελώς στην αρμόδια αρχή με γραπτές δηλώσεις του αιτούντος την παροχή επικουρικής προστασίας ή με τη συμπλήρωση κατάλληλου εντύπου που προβλέπεται προς τούτο, ενδεχομένως μαζί με τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία ο αιτών επιθυμεί να επισυνάψει στην αίτησή του.
- 40 Ένας τέτοιος μηχανισμός διαδικασίας, εφόσον καταλείπει στον αιτούντα επαρκή διακριτική ευχέρεια ώστε να εκθέσει τις απόψεις του και εφόσον ο αιτών μπορεί να τύχει, εάν παρίσταται ανάγκη, της κατάλληλης συνδρομής, μπορεί να παράσχει στον αιτούντα τη δυνατότητα να τεκμηριώσει τις απόψεις του επί των στοιχείων τα οποία πρέπει να λάβει υπόψη η αρμόδια αρχή και να παραθέσει, αν το κρίνει σκόπιμο, πληροφορίες ή εκτιμήσεις διαφορετικές από εκείνες που είχε υποβάλει στην αρμόδια αρχή στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς του για την παροχή ασύλου.
- 41 Επίσης, ο μηχανισμός αυτός δύναται να παράσχει στην αρμόδια αρχή τα μνημονευόμενα στο άρθρο 4, παράγραφοι 2 έως 5, της οδηγίας 2004/83 στοιχεία σχετικά με τον αιτούντα την παροχή επικουρικής προστασίας, βάσει των οποίων η αρχή αυτή πρέπει να προβεί στην εξατομικευμένη εκτίμηση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων, και, ως εκ τούτου, τη δυνατότητα να λάβει την απόφασή της με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως και να την αιτιολογήσει προσηκόντως.
- 42 Εξάλλου, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η εξέταση της αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας έπεται της διαδικασίας για την παροχή ασύλου, κατά την οποία ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας είχε τη δυνατότητα προφορικής συνεντεύξεως με αντικείμενο την αίτησή του για την παροχή ασύλου.
- 43 Ορισμένες πληροφορίες ή ορισμένα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν κατά τη συνέντευξη αυτή μπορούν να αποδειχθούν χρήσιμα για να εκτιμηθεί το βάσιμο αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας. Ειδικότερα, τα στοιχεία που αφορούν την ατομική κατάσταση του αιτούντος ή την προσωπική κατάστασή του μπορεί να είναι χρήσιμα τόσο για την εξέταση της αιτήσεώς του παροχής ασύλου όσο και για εκείνη της αιτήσεώς του για την παροχή επικουρικής προστασίας.
- 44 Ως εκ τούτου, σε περίπτωση κατά την οποία συνέντευξη που διεξήχθη στο πλαίσιο της διαδικασίας παροχής ασύλου δεν αρκεί αφεαυτής για να διασφαλισθεί ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως του αιτούντος όσον αφορά την αίτησή του παροχής επικουρικής προστασίας (βλ., σχετικώς, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, M., C-277/11, EU:C:2012:744, σκέψη 90), δεν αποκλείεται, εντούτοις, το ενδεχόμενο η αρμόδια αρχή να λάβει υπόψη, για την εξέταση της αιτήσεως παροχής επικουρικής προστασίας, ορισμένες πληροφορίες ή ορισμένα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο τέτοιας συνεντεύξεως και μπορούν να συμβάλουν ώστε να έχει η αρχή τη δυνατότητα να αποφανθεί επί της αιτήσεως αυτής με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως.

- 45 Πρέπει, επίσης, να επισημανθεί συναφώς ότι το δικαίωμα του αιτούντος την παροχή επικουρικής προστασίας να αναπτύξει τις απόψεις του εγγράφως όσον αφορά τους λόγους που δύνανται να τεκμηριώσουν την αίτησή του παρέχει σε αυτόν την ευκαιρία να εκθέσει τις απόψεις του επί της εκτιμήσεως, εκ μέρους της αρμόδιας αρχής και προκειμένου αυτή να αποφανθεί επί της αιτήσεώς του για την παροχή ασύλου, περί των πληροφοριών ή των στοιχείων αυτών.
- 46 Επισημαίνεται, εξάλλου, ότι, μολονότι η διεξαγωγή προφορικής συνεντεύξεως κατά την εξέταση της αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας δύναται να παρέχει στον αιτούντα την ευκαιρία να προσθέσει νέα στοιχεία, εκτός εκείνων που είχε ήδη παραθέσει εγγράφως, το δικαίωμα ακροάσεως δεν συνεπάγεται ότι του παρέχεται τέτοια δυνατότητα (βλ., σχετικώς, απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, σκέψη 71).
- 47 Τούτου δοθέντος, δεν αποκλείεται, πάντως, σε ορισμένες περιπτώσεις, ειδικές περιστάσεις να καθιστούν αναγκαία τη διεξαγωγή προφορικής συνεντεύξεως προκειμένου να διασφαλισθεί πράγματι ο σεβασμός του δικαιώματος ακροάσεως του αιτούντος την παροχή επικουρικής προστασίας.
- 48 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι, αν, για οποιονδήποτε λόγο, τα στοιχεία που έχει προσκομίσει ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν είναι πλήρη, πρόσφατα ή συναφή, από το άρθρο 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83 προκύπτει ότι το οικείο κράτος μέλος πρέπει να συνεργαστεί ενεργώς με τον αιτούντα προκειμένου να καταστεί δυνατή η συλλογή όλων των στοιχείων που απαιτούνται για να εκτιμηθεί η αίτησή του (βλ., σχετικώς, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, M., C-277/11, EU:C:2012:744, σκέψη 66).
- 49 Ως εκ τούτου, πρέπει να διεξάγεται προφορική συνέντευξη εφόσον η αρμόδια αρχή δεν είναι αντικειμενικώς σε θέση, βάσει των στοιχείων που έχει στη διάθεσή της μετά το πέρας της έγγραφης διαδικασίας και της προφορικής συνεντεύξεως του αιτούντος που πραγματοποιήθηκε κατά την εξέταση της αιτήσεώς του για την παροχή ασύλου, να αποφανθεί με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως αν υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να πιστεύεται ότι, σε περίπτωση υποχρεωτικής επιστροφής του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί σοβαρή βλάβη, δεδομένου ότι δεν μπορεί ή, λόγω του κινδύνου αυτού, δεν επιθυμεί να θέσει εαυτόν υπό την προστασία της χώρας αυτής.
- 50 Σε τέτοια περίπτωση, ενδεχόμενη προφορική συνέντευξη θα μπορούσε να παράσχει στην αρμόδια αρχή τη δυνατότητα να εξετάσει τον αιτούντα σχετικά με τα ελλείποντα στοιχεία προκειμένου αυτή να αποφανθεί επί της αιτήσεώς του και, ενδεχομένως, να διακριβώσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 4, παράγραφος 5, της οδηγίας 2004/83.
- 51 Πρέπει επίσης να διεξάγεται προφορική συνέντευξη εφόσον συνάγεται, λαμβανομένης υπόψη της προσωπικής ή της γενικής καταστάσεως στην οποία εντάσσεται η αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας, ιδίως δε της ενδεχομένως ιδιαίτερας επισφαλούς θέσεως του αιτούντος, λόγω της ηλικίας του, της καταστάσεως της υγείας του ή του ότι θα υφίστατο σοβαρές μορφές βίας, ότι η συνέντευξη αυτή είναι αναγκαία προκειμένου να του παρασχεθεί η δυνατότητα να αναπτύξει τις απόψεις του με τρόπο ολοκληρωμένο και συνεπή όσον αφορά τα στοιχεία που δύνανται να τεκμηριώσουν την αίτηση αυτή.
- 52 Κατά συνέπεια, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να διακριβώσει αν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, συντρέχουν ειδικές περιστάσεις που καθιστούν αναγκαία την προφορική συνέντευξη του αιτούντος την παροχή επικουρικής προστασίας προκειμένου να διασφαλισθεί πράγματι ο σεβασμός του δικαιώματός του ακροάσεως.
- 53 Σε περίπτωση κατά την οποία θα έπρεπε να διεξαχθεί τέτοια συνέντευξη στο πλαίσιο διαδικασίας όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν ο αιτών την παροχή επικουρικής προστασίας πρέπει να έχει το δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει μάρτυρες κατά τη συνέντευξη αυτή.

- 54 Συναφώς, επισημαίνεται, αφενός, ότι το δικαίωμα αυτό υπερβαίνει τα όσα συνήθως επιτάσσει το δικαίωμα ακροάσεως στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών, όπως αυτό προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ., σχετικώς, απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2004, Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, EU:C:2004:6, σκέψη 200), και, αφετέρου, ότι οι εφαρμοστέοι κανόνες στην περίπτωση των αιτήσεων παροχής επικουρικής προστασίας, ιδίως δε οι διαλαμβανόμενοι στο άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83, δεν προσδίδουν στις μαρτυρικές καταθέσεις ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά την εκτίμηση περί των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και περιστάσεων.
- 55 Ως εκ τούτου, το δικαίωμα ακροάσεως δεν συνεπάγεται ότι ο αιτών την παροχή επικουρικής προστασίας έχει το δικαίωμα να καλεί ή να εξετάζει μάρτυρες κατά την προφορική συνέντευξη που ενδεχομένως διεξάγεται στο πλαίσιο της εξετάσεως της αιτήσεώς του.
- 56 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το δικαίωμα ακροάσεως, όπως τυγχάνει εφαρμογής στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/83, δεν επιβάλλει, καταρχήν, σε περίπτωση κατά την οποία εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβλέπει δύο αυτοτελείς και διαδοχικές διαδικασίες για την εξέταση της αιτήσεως αναγνώρισεως της ιδιότητας του πρόσφυγα και της αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας, αντιστοίχως, να παρέχεται στον αιτούντα την παροχή επικουρικής προστασίας δικαίωμα προφορικής συνεντεύξεως σχετικής με την αίτησή του και δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει μάρτυρες στο πλαίσιο της συνεντεύξεως αυτής.
- 57 Πρέπει, πάντως, να διεξάγεται προφορική συνέντευξη σε περίπτωση κατά την οποία ειδικές περιστάσεις, απτόμενες των στοιχείων που διαθέτει η αρμόδια αρχή ή της προσωπικής ή γενικής καταστάσεως στην οποία εντάσσεται η αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας, την καθιστούν αναγκαία προκειμένου η αίτηση αυτή να εξετασθεί με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, στοιχείο του οποίου η διακρίβωση απόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

Το δικαίωμα ακροάσεως, όπως τυγχάνει εφαρμογής στο πλαίσιο της οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, δεν επιβάλλει, καταρχήν, σε περίπτωση κατά την οποία εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβλέπει δύο αυτοτελείς και διαδοχικές διαδικασίες για την εξέταση της αιτήσεως αναγνώρισεως της ιδιότητας του πρόσφυγα και της αιτήσεως για την παροχή επικουρικής προστασίας, αντιστοίχως, να παρέχεται στον αιτούντα την παροχή επικουρικής προστασίας δικαίωμα προφορικής συνεντεύξεως σχετικής με την αίτησή του και δικαίωμα να καλεί και να εξετάζει μάρτυρες στο πλαίσιο της συνεντεύξεως αυτής.

Πρέπει, πάντως, να διεξάγεται προφορική συνέντευξη σε περίπτωση κατά την οποία ειδικές περιστάσεις, απτόμενες των στοιχείων που διαθέτει η αρμόδια αρχή ή της προσωπικής ή γενικής καταστάσεως στην οποία εντάσσεται η αίτηση παροχής επικουρικής προστασίας, την

καθιστούν αναγκαία προκειμένου η αίτηση αυτή να εξετασθεί με πλήρη γνώση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως, στοιχείο του οποίου η διακρίβωση απόκειται στο αιτούν δικαστήριο.

(υπογραφές)